

ANDÓ EDIT*

A „bosszúpornográfia” megítélése a büntető anyagi jogban

I. Bevezetés

A XXI. századi digitális fejlődés, az internet használatának széleskörű elterjedése és a közösségi média robbanásszerű megjelenése olyan változásokat hoztak, amelyek begyűrűztek életünk szinte minden területére. Hasonló hatások figyelhetők meg a büntetőjog területén, ahol mindennapos küzdelem folyik a bűnözés új, korábban sohasem tapasztalt formáival szemben, ami az internet és a fejlődő technológia felhasználásával vagy azon keresztül valósul meg. Mindez jogkövetési aszimmetriába torkollik, ugyanis a technológiai innováció gyors üteme olyan új jogellenes cselekmények megjelenését eredményezni, amelyekre a jogrendszer képtelen gyorsan és rugalmasan reagálni.¹ Ennek ellenére a jogalkotónak fel kell vállalnia ezt a parttalan küldetést és a jog eszközeivel a lehető legteljesebb módon kell biztosítani a fellépést a társadalomra veszélyes magatartások ezen új vonulata ellen.

Felfigyelhetünk olyan bűncselekményekre, amelyek az offline és az online világban egyaránt előfordulnak, azonban ezek jelentős különbségeket mutathatnak az elkövetési magatartások tekintetében. Az online térben is megvalósítható az erőszak, amelynek egyik esete az úgynevezett „bosszúpornográfia”. Ez jellemzően, de nem kizárólagosan úgy valósul meg, hogy a sértett hozzájárul ahhoz, hogy a párja magánjellegű, intim képeket vagy videókat készítsen róla vagy ezeket a sértett maga készíti és küldi el a párjának. A kapcsolat megromlását követően a sértett volt párja abból a célból, hogy a sértettet megalázza, bosszúvágyból nagy nyilvánosság számára közzéteszi ezeket a felvételeket. A „bosszúpornográfia” nem csak szégyenérzetet, és az áldozat társadalmi megítélésének negatív változását idézheti elő, hanem az áldozat egzisztenciájára is kihathat (például munkahelyi elbocsátás), valamint a legsúlyosabb esetben önsértéssel vagy öngyilkossággal végződhet.² Az áldozati kör természetesen nem csak 18. életévüket betöltött személyekre szűkül, hanem

* V. évfolyam, jogász szak, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, témavezető: Dr. Molnár Erzsébet, adjunktus.

¹ PAPP ZOLTÁN ISTVÁN: *A kiberterrorizmus módszerei, lehetséges eszközei és az ezek ellen történő védekezés alternatívái*. Nemzeti Közsolgálati Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskola. Budapest, 2018. 147-149. pp.

² BATES, SAMANTHA: *Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors*. *Feminist Criminology* 2017/1. 8-11. pp.

a fiatalok is nagyban érintettek. Felismerve a jelenség súlyát, számos ország önálló büncselekménnyé nyilvánította a bosszúpornót,³ azonban ez a kriminalizálási hullám kevéssé érte el Európát, Magyarországon pedig egyelőre nem látszik ilyen irányú törekvés.

1. Célkitűzés

A dolgozatom fő célkitűzése annak megválaszolása, hogy a hatályos magyar büntetőjog megfelelő védelmi szintet biztosít-e a bosszúpornográfia sértettjének. Amennyiben a kutatásom eredményeként arra jutok, hogy a jogtárgysérelem teljes köre lefedhető a jelenlegi szabályozás mellett, akkor semmilyen változást sem szükséges eszközölni a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (továbbiakban: Btk.). Ellenkező esetben egy új törvényi tényállás bevezetése jelenthet megoldást, ami törvényt módosítást eredményez.

2. Módszertan

A dolgozatom megírásához a lehető legátfogóbb módon igyekszem áttekinteni a kapcsolódó szakirodalmat, ahol főképp a külföldi forrásokra támaszkodom, ugyanis a magyar jogirodalom kevéssé foglalkozott eddig ezzel a témakörrel. Az egyes vonatkozó büncselekmények elemzéséhez a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez készült Nagykommentárt, bírósági ítéleteket, valamint az Alkotmánybíróság releváns határozatait használom fel. Az Európai Unió többször tematizálta az online erőszak problémakörét és azon belül kiemelte bosszúpornográfiát is, így a különböző uniós szervek állásfoglalását is górcső alá veszem. A bosszúpornográfia magyar büntetőjogi szabályozásához a jogösszehasonlítás módszerével több olyan ország büntető törvénykönyvének törvényi tényállását vizsgálom, ahol már kriminalizálására került ez a jelenség.

II. Online erőszak

1. Kiberbűnözés

A modern technológia fejlődése, az internet széleskörű és elterjedt használata, illetve a közösségi média megnövekedett jelentősége nem csak a mindennapi életünkre, hanem a büntetőjogra is hatással van. Korábban soha nem látott gyorsasággal érhetőek el az információk és más tartalmak az különböző online platformoknak köszönhetően, ami számos pozitív változást hozott az emberiség életében, azonban ezzel egyidejűleg megjelent az online elkövethető büncselekmények egy rendkívül széles spektruma. Ez egy teljesen új fejezetet nyitott a bűnüldözés területén. Az emberi magatartások ezen új platformján is biztosítani kell az alapvető emberi jogok védelmét és hatékony szabályozással gátját kell szabni a jogellenes magatartásoknak,⁴ ezzel garantálva, hogy az online tér egy biztonság-

³ MCGLYNN, CLARE – RACKLEY, ERIKA – HOUGHTON, RUTH: *Beyond 'revenge porn': The continuum of image-based sexual abuse*. *Feminist Legal Studies* (25) 2017/1. 25-26. pp.

⁴ *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Fellépés a jogellenes online tartalmak ellen. Az online platformok meg-*

gos közeg legyen a felhasználók számára.⁵ Ennek elérése érdekében, a számítástechnika országhatárokon átívelő jellegéből adódóan, egy összehangolt és jól működő nemzetközi fellépésre van szükség.⁶

Ahhoz, hogy a virtuális térben elkövetett bűncselekményekről beszélhessünk, szükséges megvizsgálni, hogy a különböző nemzetközi egyezmények hogyan hivatkoznak az online platformokon elkövethető jogellenes magatartásokra.

A nemzetközi szinten ki kell emelni az ENSZ 1994-ben kiadott kézikönyvét a számítógépes bűncselekmények megelőzéséről és kezeléséről, ami a „számítógépes bűncselekmény” (*computer crime*) egyes jellemzőit bár meghatározza, annak fogalmát nem adja meg.⁷

A kiberbűnözés elleni fellépés európai keretei között az Európai Unió és az Európa Tanács vonatkozó dokumentumai az irányadóak. Az Európa Tanács számítástechnikai bűnözésről szóló (*cybercrime*), 2001. november 23-i, Budapesten elfogadott egyezménye csoportosítja az egyes bűncselekményeket és meghatározza az egyezmény alkalmazása szempontjából jelentős számítástechnikai fogalmakat, azonban magát a számítástechnikai bűncselekményt nem definiálja.⁸ A Európai Unió működéséről szóló szerződés (2012) 83. cikkének (1) bekezdése, ami olyan különösen súlyos bűncselekményekről rendelkezik, amelyek ellen több államra kiterjedő, közös alapokon nyugvó küzdelem szükséges, szintén a „számítógépes bűnözés” terminust használja.⁹ Az Európai Parlament 2017. október 3-i, a kiberbűnözés elleni küzdelemről [2017/2068(INI)] szóló állásfoglalásában kifejti, hogy a „kiberbűnözésnek” nincs egységes meghatározása, ami az egységes fellépés akadályát jelenti.¹⁰

Mint láthatjuk, ezeket a deliktumokat több kifejezéssel is illetik mint például informatikai, kibertechnikai, számítástechnikai vagy online bűncselekményeknek, azonban egységes definíció híján a szakirodalmi meghatározásokat hívom segítségül. *Mezei Kitti* két fő csoportra osztotta ezeket a bűncselekményeket: az egyik csoportba azon deliktumok tartoznak, ahol az elkövetési magatartás az információs rendszer ellen irányul; a másik csoportban az információs rendszer felhasználásával elkövetett, hagyományos bűncselekmények tartoznak. Az első kategória bűncselekményei a Btk. XLIII., a tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmények című fejezetben találhatóak, amelyek esetében az információs rendszer a bűncselekmény tárgya; míg a másodiknál eszközként tűnik fel és így segíti az elkövetést.¹¹ A dolgozatom a második kategóriába tartozó egyes bűncselekményekre szűkül.

növelt felelőssége felé. (COM/2017/0555 final). Brüsszel, 2017. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0555>

⁵ Az Európai Parlament 2017. október 3-i állásfoglalása a kiberbűnözés elleni küzdelemről 2017/2068(INI). Strasbourg, 2017. I) pont. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0366_HU.html [továbbiakban: 2017/2068(INI)].

⁶ 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről, Preambulum.

⁷ KLEIN TAMÁS: *Cyberjog: Cybercrime (IV. Fejezet)*. In: Klein Tamás – Tóth András (szerk.): *Technológia jog – Robotjog – Cyberjog*. Wolters Kluwer. Budapest, 2018.

⁸ SORBÁN KINGA: *Az informatikai bűncselekmények elleni fellépés nemzetközi dimenziói*. ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2015. 356. p.

⁹ Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2012/C 326/01) 83. cikk (1) bekezdés. <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

¹⁰ 2017/2068(INI).

¹¹ MEZEI KITTI: *A kiberbűnözés aktuális kihívásai a büntetőjogban*. TK JTI – L'Harmattan. Budapest, 2020. 23. p.

2. Online erőszak formái

A különböző internetes platformok és a közösségi média olyan új bűncselekmények felbukkanásának biztosított teret, amelyek az online világ előtt is léteztek, azonban az információs rendszerek egy új dimenzióba emelték őket. Ezen bűncselekmények egyik klasszikus átfogó csoportja az online térben megvalósuló erőszak, vagyis az online erőszak. Az ebbe a körbe tartozó magtartások számos különböző formát ölthetnek, amelyek teljeskörű bemutatására a jelen dolgozat keretei között nem vállalkozom, csak a legelterjedtebbeket sorakoztatom fel.

A legátfogóbb kategóriának az internetes zaklatást tekinti a szakirodalom (*cyberharrasment*).¹² Ide sorolható a kéréstlen szexuális tartalom küldése, a nemi alapú megszegényítés, a gyűlöletbeszéd és a fizikai vagy szexuális erőszakkal történő fenyegetés.¹³

Szintén az online erőszak körébe tartozik a *doxing*, ami az angol „document” vagy rövidítve „doc” szóból ered. Ezt személyes adatok, mint telefonszám, teljes név vagy pénzügyi adatok, jogosulatlan megszerzésével és közzétételével hajtják végre, amihez gyakran hekkelés útján jutnak hozzá.¹⁴

A legújabb fejlesztések egyike a *deepfake*, ahol mesterséges intelligencia segítségével elemzik egy személy arckifejezését, mozgását és hangját, majd ezeket felhasználva egy olyan élethű videót készítenek, amiben az áldozat azt mond és csinál, amit csak a készítők akarnak.¹⁵

Az online erőszak megnyilvánulási formái közé tartozik az áldozat beleegyezése nélkül közzétett szexuális tartalom, a „bosszúpornó”,¹⁶ aminek részletes bemutatására a következő fejezetben kerül sor. A dolgozatomban csak a bosszúpornográfának minősülő magatartások elemzésére fókuszálok, az online erőszak ezen kívül eső formáit és az internetes platformok felelősségét nem érintem a továbbiakban.

3. Online erőszak áldozatai

Annak érdekében, hogy az online erőszakról átfogóan beszélhessünk, a jelenség áldozati körével foglalkozó kutatás eredmények áttekintése szükséges. A kutatások egyöntetűen kimutatták, hogy a nőkkel szemben elkövetett hagyományos erőszakkal analóg módon az online térben is megfigyelhető a nők szélesebb érintettsége a férfiakkal szemben.¹⁷ Az Pew Research Center 2017-es kutatásának fő megállapításra az volt, hogy a fiatal nők a leginkább veszélyeztetett csoport az online zaklatás tekintetében, ugyanis őket érintik az ebbe a körébe tartozó cselekmények szélsőségesebb formái. Ez látszólagos ellentmondásban

¹² European Union Agency for Fundamental Rights: *Violence against women: an EU-wide survey*. Publications Office of the European Union. Luxembourg, 2015. 104-106. pp. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

¹³ European Institute for Gender Equality: *Cyber Violence against Women and Girls*. 2017. 2-3. pp. <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls> (letöltve: 2022.11.28.) (továbbiakban: EIGE: Cyber Violence.).

¹⁴ CHEN, MENGTONG – CHEUNG, ANNE SHANN YUE – CHAN, KO LING: *Doxing: What adolescents look for and their intentions*. International Journal of Environmental Research and Public Health (16)2019/2. 1-2. pp.

¹⁵ WESTERLUND, MIKA: *The emergence of deepfake technology: A review*. Technology Innovation Management Review 2019/9. 39-41. pp.

¹⁶ EIGE: Cyber Violence. 2. p.

¹⁷ Uo. 1-2. pp

van azzal a megállapítással, hogy a vizsgált korosztályban a férfiak 44%-át, míg a nőknek csupán 37%-át éri bármilyen nemű online zaklatás. Ez azzal magyarázható, hogy a férfiak nagyobb arányban találkoznak az internetes zaklatás „enyhébb” változataival mint a sértegetés és a szándékos megalázás. Ezzel szemben a nők sokkal inkább kitettek az internetes szexuális zaklatásnak és online üldözésnek.¹⁸ Ezzel összecsengő eredményeket mutat be egy több mint 9000 fős mintával dolgozó német kutatás, ahol a nemek szerinti megoszlás hasonlóan alakul az online zaklatás különböző típusai között.¹⁹

Annak ellenére, hogy a nők nagyobb arányban válnak az online erőszak áldozatává,²⁰ hangsúlyozni szeretném, hogy ez nem csak egy nőket, hanem az egész társadalmat érintő probléma, amellyel szemben nemtől és kortól független fellépés szükséges. Az online erőszak kriminalizálásának hátterében az az alapelv húzódik meg, amely szerint az offline térben védelmet élvező alapvető jogok az online térben is védelemben kell részesüljenek.²¹ Ezek az alapvető jogok mindenkit megilletnek, így a védelmüket szolgáló eszközöknek is nemre és korra való tekintet nélkül alkalmazhatónak kell lenniük.

III. A bosszúpornográfia fogalma

A „bosszúpornográfia” az internet széleskörű használatának eredményeként felbukkanó újszerű, az online erőszak egyik formájának tekintett jelenség, ami magánjellegű szexuális tartalmú képek belegezés nélküli közzétételével valósul meg.²² Az elkövető és a sértett között jellemzően párkapcsolat áll fenn, amelynek során a sértett önszántából intim kép-, illetve videó felvételeket küld az elkövetőnek. A szexuális tartalmú felvételek megszerzése a sértett hozzájárulása nélkül is történhet, például rejtett kamerával készült felvétel²³ vagy a számítógépének, közösségi média fiókjának feltörése útján.²⁴ A képek és videók ábrázolhatják csak magát a meztelen vagy félig meztelen sértettet, de az elkövető és a sértett közös szexuális cselekménye is megjelenhet rajtuk.²⁵ A párkapcsolat megszakadását követően az elkövető annak érdekében, hogy a sértettet megalázza, nagy nyilvánosság számára, általában internetes weboldalakon vagy a közösségi médiában hozzáférhetővé teszi ezeket a felvételeket, amihez a sértett nem járult hozzá. Erre a jelenségre összefoglalóan „bosszúpornográfia” hivatkozik a nemzetközi és hazai szakirodalom, ugyanis az

¹⁸ DUGGAN, MAVE: *Online Harrassment 2017*. Pew Research Center. 2017. 6-8. pp. <https://www.pewresearch.org/internet/2017/07/11/online-harassment-2017/> (letöltve: 2022.11.28.).

¹⁹ STAUDE-MÜLLER, FRITHJOF – HANSEN, BRITTA – VOSS, MELANIE: *How stressful is online victimization? Effects of victim's personality and properties of the incident*. *European Journal of Developmental Psychology* (9)2012/2. 264-268. pp. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17405629.2011.643170> (letöltve: 2022.11.28.).

²⁰ Initiative, Cyber Civil Rights. *End revenge porn: A campaign of the Cyber Civil Rights Initiative*. 2014. <https://www.cybercivilrights.org/wp-content/uploads/2014/12/RPStatistics.pdf> (letöltve: 2022.11.28.).

²¹ *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences on online violence against women and girls from a human rights perspective* (A/HRC/38/47). <https://digitallibrary.un.org/record/1641160>

²² Az Európai Parlament 2021. december 14-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a nemi alapú erőszak elleni küzdeletről és azon belül az online erőszakról (2020/2035(INL)), Melléklet 2. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0489_HU.html#top [továbbiakban: 2020/2035(INL)].

²³ CITRON, DANIELLE KEATS – FRANKS, MARY ANNE: *Criminalizing revenge porn*. *Wake Forest Law Review* (49)2014/1. 346. p.

²⁴ EIGE: *Cyber Violence*. 2. p.

²⁵ AMBRUS ISTVÁN: *Digitalizáció és büntetőjog*. Wolters Kluwer. Budapest, 2021.

elkövető motivációjában a szakítás miatti bosszúállás vágya jelenik meg; a „pornográfia” pedig a hozzáférhetővé tett tartalmat jellemzi.²⁶

Ahogy az elkövető és az áldozat közötti korábbi párkapcsolat fennállta, úgy az elkövető bosszúvágya sem feltétele a megvalósulásnak. A szakirodalomban fellelhető olyan csoportosítás, ami szerint a megtorlási és megalázási szándékkal elkövetett „bosszúpornó” egy szűkebb halmaz a „beleegyezés nélküli pornográfia” körében. Ez utóbbi kategória nem vizsgálja az elkövető motivációját és csupán azt domborítja ki, hogy az áldozat nem járult hozzá a róla készült szexuális tartalom megosztáshoz.²⁷ Ennek ellenére a „beleegyezés nélküli pornográfia”, illetve a „bosszúpornó” sok szakirodalomban szinonimaként tűnik fel, ugyanis a sértettre gyakorolt hatását tekintve ugyan olyan eredményt idéz elő mindkét magatartás.

A külföldi szakirodalomban felfigyelhetünk egy olyan irányvonalra, ami elvetendőnek tartja a „bosszúpornó” kifejezés használatát és helyette a magyarul kevésbé hangzatos „képi alapú szexuális visszaélés” (*image-based sexual abuse*) kifejezést ajánlja. A *Claer McGlynn* és *Erika Rackley* a témában írt tanulmányukban kifejtik, hogy bár a „bosszúpornográfia” a legelterjedtebb és egyben a leginkább figyelemfelhívó kifejezés, a jogalkotó szemüvegén keresztül nézve több szempontból is aggályos lehet. Egyrészt a fogalom az áldozatra gyakorolt káros hatások helyett az elkövető motivációját helyezi előtérbe, ezzel leszűkítve a jelenséget a bosszúból történő elkövetés eseteire. Emellett a „pornográfia” szó használata sem megfelelő, ugyanis ez magában hordozza annak a veszélyét, hogy a képeknek és a videóknak meg kell felelniük pornográf felvétel fogalmának, vagyis az elkövető csak abban az esetben lenne büntethető, ha a felvételek pornográf tartalmúnak minősülnek.²⁸

Itt fontos megjegyezni, hogy a hatályos magyar Büntető Törvénykönyvben található pornográf felvétel fogalmának alapulvételével sem érhető el olyan védelmi szint, ami biztosítaná a kép alapú szexuális visszaélés valamennyi áldozatának védelmét. Ennek oka, hogy a „bosszúpornográfia” szereplő „pornográfia” kifejezés nem feleltethető meg a Btk. 204. § (7) bekezdés a) pontjában meghatározott pornográf felvétel fogalmával, ugyanis a szóban forgó felvételek a sértett nemiségét nem minden esetben ábrázolják súlyosan szeméremszértlő nyíltsággal. Egy olyan képfelvétel, amin a sértett meztelenül szerepel nem tekinthető pornográf felvételnek, hiszen a nemiség súlyosan szeméremszértlő nyíltsággal történő ábrázolása mint fogalmi elem hiányzik ebben az esetben. Ha egy új törvényi tényállás kizárólag a pornográf tartalom megléte esetén rendelné büntetni a magatartást, akkor az áldozatok jelentős része kiszorulna a sértetti körből.

IV. Külföldi szabályozás

1. Globális dimenzió

A világon elsőként a Fülöp-szigetek tette büntetőjogi kategóriává és rendelte büntetni a bosszúpornót 2009-ben.²⁹ A törvény kibocsátásának szükségességét a jogalkotó azzal indo-

²⁶ CITRON – FRANKS 2014, 346. p.

²⁷ BATES 2017, 22-42. pp.

²⁸ MCGLYNN, CLARE – RACKLEY, ERIKA: *Image-based sexual abuse*. Oxford Journal of Legal Studies (37)2017/3. 534-561. pp.

²⁹ FRANKS, MARY ANNE: *Drafting an effective 'revenge porn' law: A guide for legislators*. 2015. 3. p. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2468823> (letöltve: 2022.11.28.).

kolta, hogy az állam köteles minden olyan magatartást büntetni, ami a természetes személy becsülete, méltósága és feddhetetlensége ellen irányul.³⁰ A Fülöp-szigetekhez hasonlóan 2014-ben Izrael is bűncselekménnyé nyilvánította a hozzájárulás nélküli pornográfiát, és a szexuális zaklatás egyik formájaként határozta meg, amivel egy új szempontot vezetett be annak megítélésébe.³¹

2. Egyesült Államok

2022-ben az USA 48 államában ítélnék el valakit a bosszúpornográfia elkövetése miatt.³² A legtöbb államban ez a bűncselekmény vétségnek minősül, így fél évtől másfél évig tartó szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel büntetik,³³ azonban vannak olyan államok mint például Hawaii, ahol büntettként szabályozzák és akár 5 év szabadságvesztéssel is számolhat az elkövető.³⁴

A tagállami szabályozások közül New York államét emelem ki, ahol egy 5 éven át tartó törvényhozási folyamatot követően, 2019-ben érték el a bosszúpornó kriminalizálását.³⁵ A New York Penal Law 245.15 §-a „intim kép jogellenes terjesztése vagy közzétételként” rendelkezik a hozzájárulás nélküli pornográfiáról, aminek két elkövetési magatartását határozza meg. Az a) pontban meghatározott magatartást az követi el, aki abból a célból, hogy más érzelmi, anyagi vagy testi jólétét sértse, szándékosan olyan álló vagy mozgó képet terjeszt vagy tesz közzé, amin a képen szereplő személy felismerhető és a hozzájárulását nem adta a terjesztéshez vagy közzétételhez. A képek tartalmáról úgy rendelkezik a törvény, hogy azok a rajtuk szereplő személy fedetlen testét vagy kifejezetten az intim részeit (nemi szervek, szemérem, végbélnyílás vagy női mellbimbó) vagy szexuális cselekményét ábrázolják. A b) pontos elkövetési magatartás esetében az álló vagy mozgó kép olyan körülmények között készült, ahol a képeken szereplő személy észszerűen elvárhatta, hogy a képek terjesztésére vagy közzétételére nem kerül sor; és ezt az elkövető tudta vagy tudnia kellett volna.³⁶

3. Európai dimenzió

Az elmúlt tíz évben Európa több országában történt előrelépés a bosszúpornográfia elleni harc terén, ugyanis számos ország döntött úgy, hogy büntetni rendeli az ebbe a körbe sorolható magatartásokat. Ezek közé tartozik például Olaszország, Spanyolország, Szerbia és Horvátország is, illetve az Egyesült Királyság, Németország és Franciaország, amelyek

³⁰ *Anti-Photo and Video Voyeurism Act of 2009*. World Intellectual Property Organization. Republic Act No. 9995. 1-3. pp. <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ph/ph137en.pdf>

³¹ YIFA YAAKOV: *Israeli law makes revenge porn a sex crime*. Times of Israel 2014. <https://www.timesofisrael.com/israeli-law-labels-revenge-porn-a-sex-crime/> (letöltve: 2022.11.28.).

³² GILDEN, ANDREW: *The Queer Limits of Revenge Porn*. Boston College Law Review 2022. 1-2. pp. <https://ssrn.com/abstract=4226079>

³³ FRANKS 2015, 4. p.

³⁴ Hawaii Revised Statutes Division 5. Crimes and Criminal Proceedings § 711-1110.9.

³⁵ WANG, VIVIAN: *‘Revenge Porn’ Law Finally Passes in New York*. The New York Times 2019. <https://www.nytimes.com/2019/02/28/nyregion/revenge-porn-law.html> (letöltve: 2022.11.28.).

³⁶ New York Penal Law 245.15 § <https://www.nysenate.gov/legislation/laws/PEN/P3TNA245>

szabályozását külön-külön kívánom vizsgálni.³⁷ Az Európai Unió is felismerte, hogy az online elkövetett nemi alapú erőszak súlyos problémát jelent, így a Bizottság meghirdette a 2020-2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégiát.³⁸ Ennek keretében különös hangsúlyt fordítanak egy olyan szakpolitika megalkotására, ami képes hatékonyan felvenni a küzdelmet a nemi alapú online erőszakkal szemben, ugyanis a partikuláris tagállami szabályozások jelenleg nem jelentenek elégséges fellépést.³⁹

3.1. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság 2015-ben bocsátotta ki a Büntetőjogi igazgatásról és a bíróságokról szóló 2015. évi törvényt, ami bűncselekménnyé nyilvánította ezt a jelenséget.⁴⁰ A törvény 33. §-a szerint vétségnek minősül az olyan magánjellegű, szexuális tartalmú kép- és videófelvétel közzététele, amihez az azon szereplő személy nem járult hozzá, ha az elkövető szándéka arra irányul, hogy a képen szereplő személynek érdeksérelmet okozzon.⁴¹ A törvény 2015 áprilisi hatálybalépését követően az év végéig 1160 bosszúpornográfiaival kapcsolatos esetet jelentettek a rendőrségnél, amelyek 61%-ában nem történt intézkedés. A rendőrség ezt a bizonyítékok hiányával vagy a sértetti közreműködés megszűnésével indokolta.⁴² A hatálybalépést követő egy évben összesen 206 büntetőeljárás indult és jutott el az elsőfokú bíróságra,⁴³ ami 2017-ben és 2018-ban megduplázódott.⁴⁴

3.2. Franciaország

Franciaország 2016-ban tett lépéseket a bosszúpornográfia kriminalizálása érdekében, aminek keretében a 226-2-1. cikkel egészítették ki a francia büntető törvénykönyvet.⁴⁵ Az új szabályozás értelmében két év szabadságvesztésre és 60 000 eurós pénzbüntetésre számíthat az, aki más magánéletét megsérti azáltal, hogy annak hozzájárulása nélkül, szándékosan, közterületen vagy magánterületen szexuális jellegű képfelvételt készít, rögzít vagy továbbít. Kifejezetten a bosszúpornográfia körébe tartozó magatartások ellen lép fel ugyanezen cikk második része, ami akkor is büntetendővé teszi a szexuális jellegű képek nyilvánosságra

³⁷ SEPEC, MIHA – LANGO, MELANIJA: *Virtual revenge pornography as a new online threat to sexual integrity*. *Balkan Social Science Review* (15)2020. 123-128. pp.

³⁸ *Az egyenlőségközpontú Unió: a 2020-2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia*. Brüsszel, 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

³⁹ 2020/2035(INL).

⁴⁰ *Explanatory Notes. Criminal Justice and Courts Act 2015 (c.2)*. Ministry of Justice. The Stationery Office. 2015. 9. p. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/2/pdfs/ukpgaen_20150002_en.pdf

⁴¹ KHARE, RISHIKA: *The Offence of Disclosing Private Sexual Photographs and Films with the Intent to cause Distress under the Criminal Justice and the Courts Act, 2015 (UK)*. *International Journal of Law and Legal Jurisprudence Studies* 2015/3. 26-27. pp.

⁴² SHERLOCK, PETER: *Revenge pornography victims as young as 11, investigation finds*. BBC 2016. <https://www.bbc.com/news/uk-england-36054273> (letöltve: 2022.11.28.).

⁴³ *Violence against Women and Girls Crime report 2015-16*. 2016. 90. p. https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/cps_vawg_report_2016.pdf

⁴⁴ *Violence Against Women and Girls Report 2018-19*. 2019. A53-54. pp. <https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/cps-vawg-report-2019.pdf>; Kutatásom alapján nem lelhető fel arra vonatkozó adat, hogy hány esetben került felelősségre vonásra az elkövető.

⁴⁵ SETTERFIELD, ROSALIND: *The Regulation Of 'Revenge Porn' in England And Wales: Are Existing Legal Solutions Effective?* University of Surrey. 2020. 21-24. pp.

hozatalát, illetve harmadik személy számára hozzáférhetővé tételét, ha az ábrázolt személy kifejezetten vagy vélelmezetten hozzájárult azok rögzítéséhez vagy maga készítette azokat.⁴⁶

3.3. Németország

Németország felismerte, hogy a technológiai fejlődés következtében a magánszféra ellen irányuló hagyományos bűncselekményekhez képest, az internetes zaklatás különböző új formái sokszor nagyobb sérelmet képesek okozni. Jelentősen megnövekedett a magánélet súlyos megsértését eredményező cselekmények száma, ideértve az intim képfelvételek interneten, illetve a közösségi médiában történő terjesztését.⁴⁷ A változásokhoz alkalmazkodva 2015-ben a 201a. szakasszal egészítették ki a német büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch, továbbiakban: StGB) tizenötödik fejezetét.⁴⁸ A 201a. § értelmében bűncselekménnyé vált a legszemélyesebb élettér képfelvétellel történő megsértése (*Verletzung des höchstpersönlichen Lebensbereichs und von Persönlichkeitsrechten durch Bildaufnahmen*).⁴⁹ A 201a. § (1) bek. 1-3. pontja esetén azonos az elkövetési magatartás, ami a képfelvétel jogosulatlan készítése, illetőleg annak továbbítása. Az elkövetési tárgy mindhárom esetben fénykép vagy más képfelvétel, amelyek között a törvény aszerint differenciál, hogy milyen helyiségben vagy állapotban jelenítik meg a sértettet. Ez alapján a következő három esete különböztethető meg: (i) másról lakásban vagy külső betekintéstől különösen védett helyiségben (*in einer Wohnung oder einem gegen Einblick besonders geschützten Raum*) készített képfelvétel, (ii) más személy kizsgáltatottságát ábrázoló képfelvétel, (iii) olyan képfelvétel, amely súlyosan sértő módon ábrázol egy elhunyt személyt.

Az első és a második esetben a törvényi tényállás eredményt is meghatároz, mégpedig a képfelvételen ábrázolt személy legszemélyesebb életterének sérelmét kell eredményezze a képfelvételek elkészítése, illetve továbbítása.⁵⁰ Ugyanezen bekezdés 4. pontja a fenti képfelvételek bármelyikének felhasználását és harmadik személy számára hozzáférhetővé tételét rendeli büntetni.

Az 5. pont értelmében az elkövető abban az esetben büntethető, ha olyan képfelvételeket tesz jogosultalanul hozzáférhetővé harmadik személy számára, amelyek az ábrázolt személy hozzájárulásával készültek és tudatában van annak, hogy a hozzáférhetővé tételre nem kapott engedélyt, így ezáltal megsérti az ábrázolt személy legszemélyesebb magánéletét. Ez a rendelkezés büntethetővé teszi a sértett bizalmával történő visszaélést, ugyanis ilyenkor az elkövető már a (1) bekezdés 1. pontja alapján is büntethető lenne, ha a sértett nem adta volna hozzájárulását a felvételek elkészítéséhez.⁵¹ A StGB Kommentárja kiemeli, hogy ez a pont kifejezetten a bosszúpornográfiával szemben kíván fellépni.⁵²

⁴⁶ Article 226-2-1 du code pénal <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGIARTI000042193566/2020-08-01/>

⁴⁷ HÖRNLE, JULIA – SCHMIDT-KESSEN, MARIA: *The criminalisation of abusive and offensive communication in German law*. UK Law Commission. London, 2018. 6-9. pp. <https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/lawcomprod-storage-11jsxou24uy7q/uploads/2018/11/Germany-J-Hornle.pdf>

⁴⁸ KARGL, WALTER: *Strafgesetzbuch Vor § 201 bis § 206*. In: Kindhäuser, Urs – Neumann, Ulfrid – Paefgen, Hans-Ullrich (szerk.): *Strafgesetzbuch*. Band 2, 5. Auflage. Nomos Kiadó. Baden-Baden, 2017. 1549. p.

⁴⁹ StGB 201a. § https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_201a.html

⁵⁰ Uo. (1) bek.

⁵¹ KARGL 2017, 1558. p.

⁵² Uo.

A (1) bekezdésbe tartozó magatartások két évet meg nem haladó szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel fenyegetettek. Ugyanilyen büntetésre számíthat a (2) bekezdés elkövetője, vagyis, aki másról jogosulatlanul olyan képfelvételt tesz hozzáférhetővé harmadik személy számára, amely alkalmas arra, hogy súlyosan csorbulást okozzon az ábrázolt személy jó hírnevében.⁵³ A (3) bekezdés szintén két év szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel rendeli büntetni azt, aki 18. életévét be nem töltött személy meztelenségét ábrázoló képfelvételt ellenszolgáltatás fejében: (i) harmadik személy számára készít vagy annak készítésére felajánlkozik, (ii) saját magának vagy harmadik személy részére készít.⁵⁴

A felvételeknek nem kell pornográfiának minősülniük a tényállás kimerítéséhez, így a nemiszerv láttatása sem szükséges, elegendő, ha a képek a gyermeket meztelenül vagy fűrdőruhában, illetve alsóneműben ábrázolják.⁵⁵ Ez a rendelkezés egy – a magyar büntetőjogban is megtalálható – joghézagra kínál megoldást, hiszen a gyermek meztelenségét ábrázoló, de gyermekpornográfiának nem minősülő képfelvétellel kapcsolatos magatartásokat kívánja kriminalizálni.⁵⁶

4. Egyes szabályozások összevetése

Érdeemes szemügyre venni, hogy az egyes törvények mely fejezetében helyezték el a hozzájárulás nélküli pornográfiát, mivel ez fontos szempont lehet a kriminalizálás esetén. New York állam a „Közérkölcse elleni bűncselekmények” (*Offenses Against Public Sensibilities*) közé sorolja,⁵⁷ az Egyesült Királyság esetében a „szándékos zaklatás okozásával járó bűncselekmények” cím alatt található a bosszúpornográfiát büntetni rendelő törvényi szabályozás.⁵⁸ Franciaország a „Személyiség elleni bűncselekmények” fejezetben „A magánélet megsértése” alcímben szabályozza,⁵⁹ a német StGB pedig a „A magánélet és a magánszféra megsértése” elnevezésű fejezetben helyezte el ezt a bűncselekményt.⁶⁰ Egyedül New York állam szabályozása tér el a másik három országtól, hiszen azok mindegyike a bosszúpornográfia magánéletet sértő vonatkozását tekinti irányadónak a besorolásnál.

A vizsgált szabályozások összehasonlítása során megfigyelhető, hogy az Egyesült Királyságban és New York államban egy specifikus célzatot kíván meg a törvény, vagyis csak abban az esetben lesz tényállásszerű a bosszúpornográfia, ha annak megvalósítása során az elkövető érdeksérelem okozására⁶¹ vagy más testi, lelki, érzelmi jólétének sértésére törekedett.⁶² Komoly aggályokat vet fel az efféle célzat tényállási elemként történő meghatározása, ugyanis így kiszorulnak az elkövetői körből azok, akiket más cél vezérelt az intim felvételek közzétételékor. Bár a bosszúpornográfiával tipikusan ténylegesen „bosszúból” élnek az elkövetők, könnyen előfordulhat, hogy valaki nem a képen szereplő

⁵³ StGB 201a. § (2) bek.

⁵⁴ Uo. (3) bek.

⁵⁵ KARGL 2017, 1554. p.

⁵⁶ Uo. 1554-1555. pp.

⁵⁷ New York Penal Law Article 245.

⁵⁸ Criminal Justice and Courts Act 2015. Chapter 2.

⁵⁹ Chapitre VI: Des atteintes à la personnalité, Section 1 : De l'atteinte à la vie privée, Code pénal.

⁶⁰ Fünftehnter Abschnitt: Verletzung des persönlichen Lebens- und Geheimbereichs StGB.

⁶¹ Criminal Justice and Courts Act 2015, Section 33 (1).

⁶² New York Penal Law 245.15 §.

személynek akar sérelmet okozni, hanem csupán szórakozásból vagy haszonszerzés végett osztja meg a felvételeket.⁶³

Németország kivételével a vizsgált szabályozások mindegyike tartalmaz arra vonatkozó kitétel, hogy a bűncselekmény megvalósulásához a közzétett kép-, illetve videófelveteleknek szexuális jellegűnek kell lennie. A német StGB csupán a felvétel elkészítésének helyét jelöli meg, ami valamely magánterület, vagy a látványtól különösen védett helyiség és csak a 18. életévüket be nem töltött személyek esetén jelenik meg követelményként a meztelenség. Azáltal, hogy a felvételek szexuális jellege nem jut törvényi szinten kifejeződésre, több eset kiszorul a bűncselekményi körből. Példaként szolgálhat erre egy erdőben vagy parkban készített intim felvétel, aminek a hozzájárulás nélküli közzététele bosszúpornográfiának minősül annak ellenére, hogy nem egy látványtól különösen védett helyiségben készült.⁶⁴

A francia és a német büntető törvénykönyv egyaránt büntetni rendeli azokat az eseteket, amikor a sértett a felvételek elkészítéséhez sem járult hozzá, és azokat is, amikor csak a közzétételre nem adott engedélyt, de az elkészítésre igen (vagy azokat maga készítette). Ezzel szemben az Egyesült Királyság és New York állam csak abban az esetben teszi büntethetővé az elkövetőt, ha a sértett hozzájárult a felvételek elkészítéséhez, de a közzétételhez nem. A bosszúpornográfiát büntetni rendelő törvényi tényállásnak le kell fednie azokat az eseteknek is, amikor a kép- és videófelveletek a sértett hozzájárulása nélkül kerültek az elkövetőhöz, hiszen előfordulhat, hogy a felvételeket például rejtett kamerával készítették⁶⁵ vagy a sértett mobiltelefonjáról ellopott képeket teszi közzé az elkövető.⁶⁶

V. A bosszúpornográfia büntethetősége Magyarországon

A hazai szabályozást vizsgálva elmondható, hogy mind a polgári-, mind a büntetőjog területén megjelennek a képmáshoz való jog védelmét szolgáló rendelkezések. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény széleskörű védelemben részesíti az általános személyiségi jogot (Ptk. 2:43. §) és az egyes nevesített személyiségi jogokat, így a képmáshoz és hangfelvételhez való jogot is [Ptk. 2:43. § g) pont].⁶⁷ A hatályos magyar büntetőjogi szabályozás alapján nincs olyan törvényi tényállás, amely kifejezetten a bosszúpornográfiát rendelné büntetni, de ennek ellenére a Btk.-ben találhatóak olyan bűncselekmények, amelyek alá szubsumálható a hozzájárulás nélküli pornográfia. Ezek a személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §), a rágalmozás (Btk. 226. §), a nagy nyilvánosság előtt elkövetett becsületsértés [Btk. 227. § (1) bekezdés b) pont], a zaklatás (Btk. 222. §), a zsarolás (Btk. 367. §), illetve a szexuális kényszerítés (Btk. 196. §).⁶⁸

⁶³ FRANKS 2015, 5-6. pp.

⁶⁴ SEPEC – LANGO 2020, 124. p.

⁶⁵ FRANKS 2015, 2. p.

⁶⁶ MCGLYNN – RACKLEY – HOUGHTON 2017, 29-30. pp.

⁶⁷ GÁL ANDOR – SZOMORA ZSOLT: *A képmáshoz való jog fragmentáris büntetőjogi védelme*. In: Gellén Klára – Görög Márta (szerk.): *Lege et fide. Ünnepi tanulmányok Szabó Imre 65. születésnapjára*. Iurisperitus. Szeged, 2016. 133-144. pp.

⁶⁸ Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság: *Hogyan kezelik a jogrendszer a bosszúpornót?* 2017. https://nmhh.hu/cikk/191027/Hogyan_kezeli_a_jogrendszer_a_bosszupornot (letöltve: 2022.11.28.).

1. Személyes adattal visszaélés

A személyes adattal visszaélés bűncselekmény [Btk. 219. § (1) bek.] egy kerettényállás, amit az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Infotv.) mint háttérjogszabály tölt ki. Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adatnak minősül az érintettre vonatkozó bármely információ, így az érintett személyes adatának minősül a róla készült kép és videó felvétel, hiszen ezek rá vonatkozó információt tartalmaznak.⁶⁹ A bosszúpornográfia tekintetében a 219. § a) pontjában meghatározott magatartása bír relevanciával, így csak ennek elemzésére kerül sor. Az elkövetési magatartás ebben az esetben a sértett személyes adatait magában hordozó felvételek jogosulatlan közzététele, ami kimeríti a törvényi tényállásban megjelenő jogosulatlan kezelés magatartását. Az adatok kezelésének tényállásszerűsége megállapítható az Infotv. 3. § 10. pontja alapján, ugyanis a kezelés megvalósul az alkalmazott eljárástól függetlenül az adat nyilvánosságra hozatalával. Az adatkezelés jogszerűségét megalapozó eseteket az Infotv. 5. § (1) bekezdése határozza meg, azonban ezek közül egyik sem áll meg a bosszúpornográfia vonatkozásában. A jogalap hiányában történő adatkezelés jogtalanak minősül, így a magatartás kimeríti a személyes adattal visszaélés törvényi tényállásában foglaltakat. A bűncselekmény haszonszerzési célzat mellett vagy a jelentős érdeksérelem bekövetkezése esetén valósul meg. Bár a haszonszerzési célzat megjelenhet a bosszúpornográfia esetében, jellemzőbb a jelentős érdeksérelem mint eredmény bekövetkezése, ugyanis a privát tartalmú felvételek hozzáférhetővé tétele a sértett személyes, erkölcsi érdekét sértheti. Ez az érdek lehet a társadalmi megbecsülése, illetve az egzisztenciális érdek is felmerülhet abban az esetben, ha például a sértett munkaviszonyát érinti a meztelen képfelvételek nyilvánosságra hozatala.⁷⁰

2. Rágalmazás és becsületsértés

A bosszúpornográfia kapcsán a rágalmazás (Btk. 226. §) és a becsületsértés (Btk. 227. §) tényállása is megvalósulhat. Az Alaptörvény II. cikke által sérthetetlennek deklarált emberi méltóságból vezethető le mindkét bűncselekmény jogi tárgya, maga a becsület, ami az ember társadalmi megbecsülését és emberi méltóságát jelenti.⁷¹ A bosszúpornó az egyén társadalmi megbecsülését és az egyéni önbecsülését egyaránt sérti (lásd: VI.2.). Ezt az EBH 2013. B.21. is megállapította, amely kimondja, hogy „a szexuális szokások, a nemi identitás és az ezek körébe tartozó tények az intim szféra részét képezik, s azoknak nagy nyilvánosság elé tárása a sértett személyiségi jogát, emberi méltóságát sérthetik, ezért alkalmas lehet a becsület csorbítására”.⁷² Emellett számos kutatás foglalkozott azzal, hogy az ilyen személyes tartalmú képek közzététele milyen súlyos lelki terhet, jelentős szégyenérzetet okoz a sértetteknek,⁷³ ami bizonyos esetekben öngyilkossághoz is

⁶⁹ Fővárosi Törvényszék P. 23.499/2017/26. sz. (forrás: www.birosag.hu).

⁷⁰ SZOMORA ZSOLT: *Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények (XXI. Fejezet)*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. CompLex. Budapest, 2013a. 458-459. pp.

⁷¹ VIDA MIHÁLY: *Az emberi méltóság és egyes alapjogok elleni bűncselekmények*. In: Karsai Krisztina – Szomora Zsolt – Vida Mihály: *Anyagi büntetőjog. Különös rész I.* Iurisperitus. Szeged, 2013. 200-210. pp.

⁷² EBH 2013. B.21.

⁷³ 2020/2035(INL), AC. pont.

vezethet.⁷⁴ A bosszúpornográfia esetében a képfelvételek ténytartalma lesz az elhatárolási szempont a rágalmozás és a becsületsértés között.⁷⁵

Másról készült intim felvételek engedély nélküli közzététele során a Btk. 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmozás vétsége bír relevanciával. A rágalmozás elkövetéséhez valamilyen tényközlés szükséges, így kérdésként merül fel, hogy mennyiben lehet másról készült intim felvétel közzétételevel tényt közölni. A bűncselekmény tényállása három, egymással vagylagos viszonyban álló elkövetési magatartást határoz meg, amelyek közül a tény állítása és a tényre közvetlenül utaló kifejezés használata lehet tényállásszerű a bosszúpornográfia esetében, a tény híresztelése kevésbé érdemleges ebben a körben. A rágalmozás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, amelynek tartalma valamilyen múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot.⁷⁶ A tényre közvetlenül utaló kifejezés használata egy tényközlést jelent, amely nem minősül tényállításnak, de körülírás nélkül is az egész ténykörre utal.⁷⁷

Egy 2013-as elvi bírósági határozat kimondta, hogy „a sértettet felismerhetően ábrázoló (azonosítható), szexuális magatartást bemutató fényképek elektronikus levélben történő közzététele tényállítást valósít meg” és a szexuális szokások nagy nyilvánosság elé tárása alkalmas lehet a becsület csorbítására, így megvalósíthatja a rágalmozás vétségét.⁷⁸ Az elvi döntés alapján a bosszúpornográfia körébe tartozó cselekmények a rágalmozás tényállása alá szubsumálhatóak, azonban ez egy téves értelmezéshez vezethet. A Kúria egy igen specifikus egyedi ügy alapján jutott arra a két jelentős megállapításra, amiket elvi szintre emelt, így csak az ügy ismeretében tisztázható az EBH 2013. B.21. és a bosszúpornográfia kapcsolata.

A tényállás szerint a terhelt és a sértett között élettársi kapcsolat állt fenn, amikor a terhelt több képfelvételt is készített a sértettről, amelyeken női ruhában, kisminkelve látható, illetve bizarr szexuális magatartást tanúsít (pl. műpéniszt tartott a végbélnyílásához). A terhelt a saját számítógépén tárolta a fényképeket, amelyeket e-mailben, „coming out” címmel, valamint egy Karinthy-verssel együtt a sértett levelező listáján lévő valamennyi, több mint száz címre elküldött, így a sértett barátai és munkatársai előtt kellemetlen helyzetbe került.

Ezek alapján a Kúria a fényképek elküldését tényállításként minősítette, mivel a versrészlet és a csatolt fényképek a sértett „magánéletének legintimebb körére, szexuális életének konkrét történéseire vonatkozó állítást jelentettek”, tehát azok a sértett magatartását egyedileg felismerhetővé tevő, múltban megtörtént eseményre, jelenségre utalnak. A becsület csorbítására való alkalmasságot az EBH arra alapozta, hogy a fényképeken a sértett bizarr szexuális magatartást tanúsít, ami negatív értékítéletet válthat ki. A Kúria a terhelt cselekményét nagy nyilvánosság előtt, aljas indokból elkövetett rágalmozás vétségként minősítette.⁷⁹

⁷⁴ ANKEL, SOPHIA: *Many revenge porn victims consider suicide – why aren't schools doing more to stop it?*. The Guardian 2018. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2018/may/07/many-revenge-porn-victims-consider-suicide-why-arent-schools-doing-more-to-stop-it> (letöltve: 2022.11.28.).

⁷⁵ GÁL – SZOMORA 2016, 138-140. pp.

⁷⁶ BH 2009. 135.

⁷⁷ SZOMORA 2013a, 473-475. pp.

⁷⁸ EBH 2013. B.21.

⁷⁹ Uo.

Bár a fent vázolt esetben a Kúria helyesen állapította meg, hogy a levél tartalma és a fényképek jellege okán a terhelt cselekménye tényállításnak tekinthető, a döntés absztraktabb elvi érveléssel nem alkalmazható a bosszúpornográfia minden esetében. Ennek oka a ratio decidendi és az EBH indokolása között fellelhető ellentmondás. Amíg a Kúria többször is rámutatott arra, hogy a csatolt fényképek és a levél címezése, illetve az elküldött versrészlet együttesen minősül tényállításának, addig elvi érvelésként az került kiemelésre, hogy a tényállítás a fényképek elektronikus levélben történő közzétételével valósul meg. Ez arra enged következtetni, hogy a fényképek közzététele önmagában tényállításnak minősül, hiszen a ratio decidendi nem kívánja meg, hogy a képfelvételeken kívül más tartalommal is rendelkezzen az elektronikus levél. Egy képfelvétel megjeleníthet valamilyen tényt, vagyis egy múltban megtörtént, vagy jelenben történő eseményt, jelenséget, illetve állapotot, azonban a közzététel nehezen értelmezhető az elkövető kijelentéseként vagy nyilatkozataként. A „kijelentés” nem más mint a „kijelent” igével meghatározott cselekvés eredménye, amely egy határozott és gyakran a nyilvánosság számára szóló állítás, nyilatkozat.⁸⁰ A „nyilatkozat” valamely álláspontnak, elhatározásnak, véleménynek bizonyos formákhoz kötött, szóban vagy írásban történő kijelentése.⁸¹ E két szó nyelvtani értelmezése mutat rá arra, hogy az állítás csak szóban vagy írásban valósulhat meg, így a képfelvétel közzététele nem minősülhet állításnak. Bár a képfelvétel rendelkezhet ténytartalommal, de csupán annak közzétételéből – szóbeli vagy írásbeli megnyilvánulás nélkül – nem állapítható meg, hogy az elkövető milyen tartalmú állítást kíván tenni, akkor sem, ha a képek konkrét sértetti magatartásra vonatkoztak.

A nyelvtani értelmezés elvezetett a „tényállítás” pontos jelentésének meghatározásához, amelynek nem része a képi ábrázolással történő megvalósulás. A Kúria az elvi megállapításban tényállításnak minősítette a szexuális magatartást bemutató fényképek közzétételét, ami a rágalmazás törvényi tényállásában megjelenő elkövetési magatartásnak, a tényállításnak a kiterjesztő értelmezéséhez vezet. Ebben az esetben a nyelvtani értelmezéshez képest tágabb értelmezés nem a jogszabály immanens jelentésének feltárását szolgálja, hanem a jogalkotó eredeti akaratától való eltérést eredményez, így ez valódi kiterjesztő értelmezésnek tekinthető, ami a *nullum crimen sine lege* büntetőjogi alapelv sérelméhez vezet.⁸² Ezen gondolatmenet alapján a rágalmazás másik elkövetési magatartása, a tényre közvetlenül utaló kifejezés használata sem lehet tényállásszerű a bosszúpornográfia kapcsán, mivel egy képfelvétel közzététele egyértelműen nem tekinthető összetartozó fogalmak vagy egységesnek érzett gondolati tartalom közlésére használt fordulatnak, szókapcsolatnak, vagyis kifejezésnek.⁸³

Az elvi jelentőségű megállapításban szereplő „szexuális magatartást bemutató fényképek” megfogalmazás szintén problémás, mivel egyfelől kérdéses, hogy a Kúria a szexuális cselekményre utal-e a szexuális magatartás kifejezéssel. Másfelől, a Btk. 459. § (1) bekezdés 27. pontja alapján szexuális cselekménynek csak a közösülés és a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas vagy arra irányuló súlyosan szeméremsertő cselekmény tekinthető. A szexuális cselekmény súlyosan szeméremsertő, ha a szexuális

⁸⁰ BÁRCZI GÉZA – ORSZÁGH LÁSZLÓ (szerk.): *A magyar nyelv értelmező szótára. IV. k.* Akadémiai Kiadó. Budapest, 1961. 97. p.

⁸¹ Uo.

⁸² NAGY FERENC: *Anyagi büntetőjog. Általános rész I.* Iurisperitus. Szeged, 2014. 116-117. pp.

⁸³ BÁRCZI – ORSZÁGH 1961, 97. p.

szempontból releváns testrészek intenzív jellegű érintése, manipulálása megvalósul,⁸⁴ így például egy olyan kép, amely „csupán” a meztelen sértettet ábrázolja nem tartozik ebbe a körbe. A szexuális magatartás hiányában az ilyen felvételek nem jelenítik meg a sértett szexuális életének konkrét történéseit, így az EBH alapján ezek nem rendelkeznek a rágalmazás törvényi tényállásának kimerítéséhez szükséges ténytartalommal. A Kúria döntése azt eredményezi, hogy a bosszúpornográfia körébe tartozó magatartások egy része csupán az enyhébben büntetendő becsületsértést valósítja meg, mivel esetükben a képi ábrázolással történő tényközlés nem áll meg. Ezáltal a bosszúpornográfia körébe tartozó képfelvételek – bár az okozott sérelem tekintetében nem különbek – két csoportra oszlanak, ahol a szexuális cselekményt ábrázoló képfelvételek közéteveje súlyosabban lesz büntetendő. A képi alapú szexuális visszaélés különböző esetei közötti ilyesfajta differenciálást nem tartom üdvözlendőnek.

Egyébiránt a Kúria megállapította, nem bír jogi jelentőséggel, hogy a képek eredetileg a sértett beleegyezésével készültek, ami egy fontos megállapítás a hozzájárulás nélküli pornográfiával kapcsolatos ügyekben.⁸⁵

Amennyiben a bosszúpornográfia bizonyos eseteiben a rágalmazás nem lesz tényállásszerű, az elkövető megvalósíthatja a Btk. 227. § (1) bekezdés b) pontja és annak második fordulata szerint minősülő becsületsértés vétségét. Az elkövetési magatartás ebben az esetben a becsület csorbítására alkalmas „egyéb ilyen cselekmény” elkövetése. Ez a sértettől készült felvételek közzétételével valósul meg, amit az elkövető jellemzően az interneten tesz közzé, így ez kimeríti a b) pont szerinti nagy nyilvánosság előtti elkövetést [Btk. 459. § (1) bekezdés 22. pont].

3. Zaklatás

A meztelen vagy félig meztelen sértettet ábrázoló felvételek hozzájárulás nélküli közzététele a Btk. 222. §-a szerinti zaklatás bűncselekményét is megvalósíthatja. Az elkövető a törvényi tényállásban megjelölt rendszeresség követelményét abban az esetben meríti ki, ha többszöri alkalommal teszi közzé a képfelvételeket, tehát a felvételek egyszeri közzététele nem vezethet a zaklatás megállapításához. A közzétételhez az ábrázolt személy nem járult hozzá, így az elkövető önkényes magatartása következtében váltak hozzáférhetővé az intim felvételek, ami egyértelműen a sértett magánéletében történő beavatkozásként értékelhető.

2020-ban a Nyíregyházi Törvényszék egy olyan ügyben hozott marasztaló ítéletet, ahol a történeti tényállásban a bosszúpornográfia „klasszikus” esetével találkozhatunk. Az elkövető közösségi oldalakon és képmegosztókon több álprofil készített, ahova két korábbi partneréről szexuális jellegű kép- és videófelveleket töltött fel a hozzájárulásuk nélkül. Ezenfelül az egyik sértettől készült felvételek közül több százat – immár nem elektronikus formában – szórt szét Nyíregyházán és más településeken. A bíróság többek között kétrendbeli zaklatás miatt ítélte el a tettet.⁸⁶

⁸⁴ SZOMORA ZSOLT: *A nemi bűncselekmények alapkérdései*. Rejtjel. Budapest, 2009. 117. p.

⁸⁵ EBH 2013. B.21.

⁸⁶ *Nők zaklatásával vádolják Levelek lemondott polgármesterét*. Népszava. 2020. https://nepszava.hu/3090287_nok-zaklatasaval-vadoljak-levelek-lemondott-polgarmesteret (letöltve: 2022.11.28.).

4. Szexuális kényszerítés

Szexuális kényszerítést (Btk. 196. §) abban az esetben valósíthat meg a bosszúpornográfia elkövetője, ha azzal fenyegeti meg a sértettet, hogy közzéteszi az intim felvételeket, ha az nem végez vele szexuális cselekményt vagy nem tűri azt el. Ebben az esetben a kényszerítés formája maga a fenyegetés, ami alkalmas lehet a sértett akaratának hajlítására, mivel az ilyen jellegű képek és videók közzététele olyan súlyos hátránynak minősül, ami a sértettben félelmet kelthet.

5. Zsarolás

A bosszúpornográfia kapcsán a zsarolás elkövetése is felmerülhet, amennyiben az elkövető pénzt vagy más vagyoni előnyt kér a sértettől annak érdekében, hogy az intim képeket ne hozza nyilvánosságra.⁸⁷ A zsarolás esetében is megjelenik a kényszerítés mint elkövetési magatartás, aminek formája ebben az esetben is a fenyegetés lesz és annak tartalma megegyezik a szexuális kényszerítésnél kifejtettekkel. A szexuális tartalmú felvételek közzétételével fenyegetődöz elkövető célzata a zsarolás estében a jogtalan haszonszerzésre irányul.

6. Gyermekpornográfia

Ha a nyilvánosságra hozott szexuális tartalmú felvételek olyan személyt ábrázolnak, aki a 18. életévét még nem töltötte be, akkor megvalósul a gyermekpornográfia törvényi tényállásának azon elkövetési magatartása, ahol a felvételt az elkövető nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi [Btk. 204. § (1) bekezdés c) pont]. A gyermekpornográfia megvalósulásához a közzétett képnek vagy videónak meg kell felelnie a pornográf felvétel fogalmának, ami szűkíti a büntethető esetek körét. A gyermeket meztelenül vagy fehérműben ábrázoló felvételek nem minősülnek gyermekpornográfiának, ugyanis a nemiség súlyosan szeméremsertő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon történő ábrázolása hiányzik ebben az esetben.⁸⁸ A hatályos szabályozás egy joghézagot eredményez, hiszen a gyermekekről készült meztelen képfelvételekhez kapcsolódó cselekmények sokkal enyhébb büntetéssel fenyegetettek, mint a gyermekpornográfia.⁸⁹ Németországban az *Edathy-ügy* okozta felháborodás hívta fel a figyelmet a szabályozási hiányosságokra, amelynek orvoslására a német jogalkotó külön tényállás bevezetésével igyekezett a szürke zóna felszámolására.⁹⁰

7. A hatályos szabályozás elégségességének értékelése

Mindezek alapján elmondható, hogy jelenleg Magyarországon a bosszúpornográfia elkövetőjének magatartása nem szankcionálható az általa realizált cselekmény tárgyi súlyá-

⁸⁷ MÁTYÁS FERENC: *Szerelmesek napja után szerelmesek bosszúja*. Jogászvilág 2017. <https://jogaszvilag.hu/szakma/szerelmesek-napja-utan-szerelmesek-bosszujaj/> (letöltve: 2022.11.28.).

⁸⁸ Btk. 204. § (7) bek. a) pont.

⁸⁹ KARGL 2017, 1554-1555. pp.

⁹⁰ Uo.

val arányos mértékben. Ez alól kizárólag a gyermekpornográfia képez kivételt, ahol az elkövetőnek öt évtől tíz évig tartó szabadságvesztéssel kell szembenéznie.⁹¹ A hatályos Btk. alapján hét bűncselekmény is felmerülhet a bosszúpornográfia kapcsán, ami rámutat a szabályozás kiszámíthatatlanságára. Problémát jelent továbbá, hogy az elkövetési magatartások minimális eltérése is más bűncselekmények megállapításához vezethet, annak ellenére, hogy az okozott sérelem szempontjából egy kategóriába sorolhatóak. Ez figyelhető meg a zaklatásnál ismertetett jogeset és az EBH 2013. B.21. alapját képező történeti tényállás esetében is. Mindkét ügyben az elkövető cselekményének eredményeként nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé váltak a sértettet ábrázoló felvételek, azonban az egyik elkövető nem csak egy platformon osztotta meg a képeket, így ebben az esetben zaklatásnak, a másikban pedig rágalmazásnak minősült a magatartás.

A fent vázolt bűncselekmények nem biztosítanak megfelelő védelmet a bosszúpornó sértettjének, azonban ez nem az egyedüli probléma. Az USA-ban a hozzájárulás nélküli pornográfia kriminalizálását megelőzően az is gondot jelentett, hogy ha az áldozatok el is mentek feljelentést tenni, a rendőrség megtagadta az eljárást arra hivatkozva, hogy a történetek nem elég súlyosak ahhoz, hogy azok bűncselekmény elkövetésének a gyanúját vessék fel.⁹² A büntetőeljárás megindulásának szintén komoly akadályát jelenti az áldozathibáztatás.⁹³ Az áldozatok gyakran szembesülnek mind a közvélekedés, mind a hatóság részéről azzal az állásponttal, amely szerint ők maguk felelősek a meztelen képek közzétételéért, hiszen ez elkerülhető lett volna azáltal, ha el sem küldik azokat.⁹⁴

VI. Jogtárgy

Annak érdekében, hogy a bosszúpornográfiát a magyar büntetőjog szemüvegén keresztül értelmezhesük elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy mely védendő érdekek képezik annak jogi tárgyát. Ennek meghatározása fontos szempontot lehet a kriminalizálás szükségességének megítélésénél, ugyanis ha a jogtárgysérelem teljes köre nem fedhető le a jelenlegi szabályozás mellett, akkor megfontolandó a Btk. megváltoztatása.

1. A jogtárgy fogalma, funkciója

A jogi tárgy meghatározása előtt érdemes a jogi tárgy fogalmának tisztázása. *Nagy Ferenc* utal arra, hogy a német szakirodalomban áttekinthetetlen mennyiségű fogalom született a jogi tárgy körülírására, azonban az egységesítés nem lehetséges az általa is felsorakoztatott eltérések miatt.⁹⁵ *Szomora Zsolt* a jogi tárgy fogalmának tisztázása során arra a megállapításra jutott, hogy a jogi tárgy kategóriája nem generalizálható és annak absztrahálása nem is egy megfelelő cél, helyette a jogtárgy funkcióinak feltérképezése indokolt. A jogtárgy kettős funkcióval rendelkezik: egyrészt meghatározza egy cselekmény kriminalizálásának

⁹¹ Btk. 204. § (1) bekezdés c) pont.

⁹² CITRON – FRANKS 2014, 366-367. pp.

⁹³ Uo.

⁹⁴ STARR, TEGAN S. – LAVIS, TIFFANY: *Perceptions of revenge pornography and victim blame*. International Journal of Cyber Criminology (12)2018/2. 428. p.

⁹⁵ NAGY FERENC: *Gondolatok a jogi tárgyról*. Büntetőjogi Kodifikáció (8)2008/1. 4-5. pp.

célját és szükségét, másrészt hatást gyakorol a kodifikálásra és a jogértelmezésre azáltal, hogy a törvényhozótól függetlenül fennállnak olyan társadalmilag fontos értékek, amelyek büntetőjogi védelemre szorulhatnak.⁹⁶ Valamely érdek vagy érték azáltal válik jogi tárggyá, hogy büntetőjogi védelemben részesül.⁹⁷ Ez a jogtárgy-védelem nem más mint magának a büntetőjognak a feladata, amely *Nagy Ferenc* megfogalmazásában „abban áll, hogy az állam a polgárainak a szabad és békés együttélést valamennyi alkotmányjogilag biztosított alapjog garantálásával biztosítsa”.⁹⁸ A büntetőjog ultima ratio jellegéből következik, hogy a közösségi együttélés érdekeinek, illetve értékeinek védelme érdekében csak abban az esetben lehet a büntetőjog eszközeivel fellépni, amennyiben az elengedhetetlen, vagyis enyhébb eszköz nem áll rendelkezésre a cél elérésére.⁹⁹ Ennek tekintetében kérdésként merül fel, mely értékek szorulhatnak büntetőjogi védelemre. A válasz az Alaptörvényben keresendő, mivel itt sorakoznak azok az alapvető és a társadalmi együttélés szempontjából nélkülözhetetlen értékek, amelyek a büntetőjog védelmi körében szereplenek.¹⁰⁰

A következőkben az Alaptörvény értékrendjére és a Btk. Különös Részének jogtárgy-rendszerére támaszkodva sorakoztatom fel azokat az alapvető értékeket, amelyek tárgya¹⁰¹ sérülhet a bosszúpornográfia elkövetése során és mérlegelem, hogy ezek mennyiben jelentik a vizsgált cselekmény jogi tárgyát.

2. *A becsület*

A bosszúpornográfia sértettjéről készült intim felvételek hozzájárulás nélküli közzététele – a közzététel körülményeitől függően – minden esetben megvalósítja a rágalmazás (méltóságot sértő, ténytartalmú képi ábrázolás) vagy a becsületsértés (méltóságot sértő, de nem ténytartalmú képi ábrázolás) törvényi tényállását. Mindkét bűncselekmény védett jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület.¹⁰² A büntetőjog – az alkotmányjogi és polgári jogi értelmezéshez képest sajátos módon – a becsület részének tekinti a társadalmi megbecsülést és az emberi méltóságot,¹⁰³ amelynek sérthetlenségét az Alaptörvény II. cikke is kimondja. A társadalmi megbecsülés jelentéstartamának meghatározásához a 1961-es Btk. indoklását hívom segítségül, amely alapján a társadalmi megbecsülés „az emberről, tulajdonságairól, magatartásairól a társadalmi környezetben kialakult kedvező ítélet”.¹⁰⁴ Ezen jogi tárgy védelme során a büntetőjog a kedvező társa-

⁹⁶ SZOMORA ZSOLT: *Alkotmány és anyagi büntetőjog. A büntetőjog-alkalmazás alkotmányosságának egyes kérdései*. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2015. 27-29. pp.

⁹⁷ NAGY 2014, 34-35. pp.

⁹⁸ NAGY 2008, 4. p.

⁹⁹ 30/1992. (V. 26) AB határozat.

¹⁰⁰ NAGY 2014, 34-35. pp.

¹⁰¹ Szomora Zsolt rámutat arra, hogy a bűncselekmények nem az érdeket, hanem az érdek tárgyát védik, hiszen az érdek egy olyan elméleti, elvont kategória, amelynek fennállta nem szenved csorbát valamely bűncselekmény elkövetése által. SZOMORA 2015, 27-28. pp.

¹⁰² SZOMORA 2013a, 473-476. pp.

¹⁰³ KOLTAY ANDRÁS: *Az „általános személyiségi jog” azonosítása felé: Alkotmányjogi, magánjogi és büntetőjogi vizsgálódás*. In: Koltay András Török Bernát (szerk.): *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején*. IV. k. Wolters Kluwer. Budapest, 2017. 289-292. pp.

¹⁰⁴ SZOMORA ZSOLT: *A becsület mint jogi tárgy – büntetőjog-dogmatikai és alkotmányjogi fejtegetések*. In: Menyhárd Attila – Gárdos-Orosz Fruzsina (szerk.): *Személy és személyiség a jogban*. Wolters Kluwer. Budapest, 2016. 259. p.

dalmi értékítélet ellen irányuló közlésekkel szemben kíván fellépni. A sértettről készült szexuális tartalmú felvételek a magánéletének megintimebb körét, a szexuális életét jelenítik meg,¹⁰⁵ amelyhez a közzététel által jogosulatlan személyek is hozzáférhetnek. A sértettet meztelenül, félig meztelenül ábrázoló felvételek kiszivárgása – a társadalomban kialakult általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével – alkalmas arra, hogy a sértettről, annak magatartásáról negatív értékítéletet váltson ki, így rombolva a társadalmi megbecsülését.¹⁰⁶

A becsület másik komponensének, az emberi méltóságnak a büntetőjogban érvényesülő jelentéstartamát a bírói gyakorlat alakította ki.¹⁰⁷ Az EBH 2011. 2394 tömören, de lényegre törően úgy határozta meg az emberi méltóságot, hogy „a méltóság az embert – adottságától függetlenül – megillető bánásmód igénye”.¹⁰⁸ A társadalmunkban kialakult érintkezési módok minimális követelményi körébe sorolandó az olyan magatartásoktól való tartózkodás, amelyek az egyén megaláztatásával és önbecsülésének, méltóságának sérelmével járnak.¹⁰⁹ A bosszúpornó megvalósulása során a közzétett intim felvételek megjelenítéséhez a sértett nem járult hozzá, hiszen azok olyan információt tartalmaznak rá vonatkozóan, amelyek közzétételét nem tartotta kívánatosnak. Ezen rendelkezési jogtól történő megfosztás sérti az emberi méltóságot.

3. *A személyes adatok védelméhez való jog*

Az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében deklarált személyes adatok védelméhez való jog büntetőjogi védelemben részesül azáltal, hogy a Btk.-ben bűncselekményként szerepel a személyes adattal visszaélés (219. §). A bosszúpornográfia jogi tárgyát jelenti a személyes adatok védelméhez való jog, ugyanis bármely megvalósulási formája ezen alapjog sérelmét eredményezi. A sértettet ábrázoló felvételek az ő személyes adatának minősülnek, amelyek hozzájárulás nélkül történő közzététele egyértelműen ezen jogi tárgy sérelmével jár, hiszen a jogszerű adatkezelés körén kívül esik ez a magatartás.

4. *A képmáshoz való jog*

A bosszúpornográfia megvalósulása során kép-, illetve videófelvétel kerül közzétételre, így felmerül a képmáshoz való jog – mint esetleges jogi tárgy – sérelme. A képmáshoz való jog az emberi méltóságból levezethető általános személyiségi jog részét képezi,¹¹⁰ amelyet a Ptk. nevesített személyiségi jogként védelemben részesít [Ptk. 2:43. § g) pont]. A képmás az ember azonosításának eszköze, amely jogosultságként az emberi személyiség fizikai megnyilvánulását védi,¹¹¹

¹⁰⁵ EBH 2013. B.21.

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ KOLTAY 2017, 290. p.

¹⁰⁸ Uo.

¹⁰⁹ BH 2000. 285

¹¹⁰ SZOMORA 2015, 57. p.

¹¹¹ SZÉKELY LÁSZLÓ: *Általános szabályok és egyes személyiségi jogok*. In: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Wolters Kluwer., Budapest, 2020. 182-184. pp.

illetve magában foglalja a képmás elkészítéséhez, illetve nyilvánosságra hozatalához való hozzájárulás jogát.¹¹²

Gál Andor és *Szomora Zsolt* a témában íródott tanulmányukban arra a megállapításra jutottak, hogy a képmáshoz való jog mint jogi tárgy nem élvez büntetőjogi védelmet. A becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése, nyilvánosságra hozatala bűncselekmények (Btk. 226/A-B. §) esetén a jogi tárgyat nem a képmáshoz való jog, hanem a becsület jelenti. A képmáshoz való jog egy bűncselekménynek sem képezi jogi tárgyát, azonban egyes bűncselekményi tényállások – mint a korábban tárgyalt személyes adattal visszaélés, rágalmozás és becsületsértés – meghatározott körben védelemben részesítik azt.¹¹³

A polgári jog a képmás személyiségi jogi oldalát védi, az adatvédelmi jog a személyes adatok védelmén keresztül biztosít oltalmat a képmáshoz való jognak, így ennek a párhuzamos védelmi jellegnek¹¹⁴ köszönhetően nem látom szükségesnek a bosszúpornográfia esetében büntetőjogi védelmi szint fokozását az önálló jogtárggyá emeléssel. Emellett szól az is, hogy a képmáshoz való jog teljeskörű védelemben részesül azáltal, hogy a személyes adatok védelme és a becsület a bosszúpornográfia jogi tárgyát képezi.

5. *A magánszféra*

A magánszférához való jog sérelme nem csak a sértett hozzájárulásával készített és annak hiányában közzétett felvételeknél merül fel, hanem abban az esetben is, amikor a sértett már a felvételek elkészítéséhez sem adta meg a hozzájárulását. Az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdése által nevesített alapjog tartalmát az alkotmánybírósági gyakorlat határozta meg,¹¹⁵ miszerint „a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek”.¹¹⁶ Az ember legszemélyesebb szférájához tartoznak a róla készült meztelen, intim jellegű felvételek, így ezek felett kizárólag az ábrázolt személy diszponálhat, azokhoz csak az ő hozzájárulásával férhet hozzá bárki.¹¹⁷ Ebbe a belső, intimszférába avatkozik be az elkövető a képfelvétel jogosulatlan elkészítésével vagy annak megszerzésével. Abban az esetben is megállapítható a magánszféra sérelme, ha a sértett hozzájárul ahhoz, hogy a felvételek az elkövető birtokába kerüljenek, ezzel betekintést enged a magánéletébe, de az elkövető a sértett bizalmával visszaélve közzéteszi harmadik személyek számára ezt a tartalmat. A magánszférához való jog szorosán összefügg az emberi méltósággal,¹¹⁸ azonban mindkét érték a bosszúpornográfia jogi tárgyát képezi. A sértettől készült felvételek jogosulatlan megszerzése és/vagy közzététele a személyes szférába történő behatolást jelent, ugyanakkor ennek következménye a sértett megaláztatása, méltóságának csorbulása is.

¹¹² KOKOLY ZSOLT: *A (saját) képmáshoz való jog egyes kérdései a romániai polgári jogi és médiaszabályozásban*. Symbolon (32)2017/1. 53-61. pp.

¹¹³ GÁL – SZOMORA 2016, 134-139. pp.

¹¹⁴ SZÉKELY 2022, 182-184. pp.

¹¹⁵ ÁRVA ZSUZSANNA: *Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez*. Wolters Kluwer. Budapest, 2022.

¹¹⁶ 36/2005. (X. 5.) AB határozat.

¹¹⁷ KARGL 2017, 1549-1550. pp.

¹¹⁸ 32/2013. (XI. 22.) AB határozat.

6. Szexuális önrendelkezés

A képi alapú szexuális erőszak kifejezés – mint a bosszúpornográfia egy alternatív elnevezése – különös jelentőséggel bír a jogi tárgy meghatározása körében, mivel rámutat ennek a cselekménynek a sértett szexualitását érintő aspektusára.¹¹⁹ A következőkben a bosszúpornográfia és a Btk. XIX. Fejezetében megjelenő jogi tárgyak, vagyis a szabadsághoz való jog [Alaptörvény IV. Cikk (1) bekezdés] részét képező nemi élet szabadága és a nemi kapcsolatok társadalmilag elfogadott rendje¹²⁰ közötti viszonyt vizsgálom. A fejezetben szabályozott bűncselekmények jogtárgyai alapján azok három fő csoportba sorolhatóak: (i) nemi szabadság védelme (szexuális kényszerítés, szexuális erőszak), (ii) a gyermek egészséges nemi fejlődésének védelme (szexuális visszaélés, gyermekprostitúció kihasználása, gyermekpornográfia), (iii) a nemi kapcsolatok társadalomban elfogadott rendjének védelme (vérfertőzés, kerítés, prostitúció elősegítése, kitartottság, szemérem sértés).¹²¹

A bosszúpornográfia esetében a sértettet meztelenül vagy félig meztelenül ábrázoló felvételek az ő szexualitását képi formában hordozzák. Ezeknek a hozzájárulás nélküli közzététele „a szexualitással való más általi rendelkezésnek”¹²² tekinthető, mivel az egyént megfosztják a saját testi képmása feletti rendelkezéstől, ami a szexuális tartalom miatt sértheti a szexuális önrendelkezést is.

A szexuális önrendelkezés büntetőjogi meghatározása három fő tartalmi elemre bontja a jogtárgyat, azonban ebből kiindulva arra jutunk, hogy a bosszúpornográfia nem eredményezi egyik elem sérelmét sem. A nemi identitás kialakításának, illetve a nemi cselekmény szituációs elemei megválasztásának szabadságának sérelme nem bír relevanciával a bosszúpornográfia esetében, így ezek vizsgálatától eltekintek. A nemi élet gyakorlásának, valamint az ettől való tartózkodásnak a szabadsága esetében az utóbbival érdemes mélyebben foglalkozni.¹²³ A bosszúpornográfia sértette az őt ábrázoló szexuális tartalmú felvételek közzétételehez nem járult hozzá, az elkövető önkényesen fosztotta meg attól a jogától, hogy dönthesse a nemi életének részleteit megjelenítő tartalmak megosztásáról. A nemi élettől való tartózkodás joga esetében azonban a köznyelvben tágabb értelemben használt „nemi élet” tényleges jelentése a nemi cselekményekre szűkül, amely az ember szexuális szempontból releváns testrészeinek (nemi szervek, női mell, végbél) intenzív jellegű érintését, manipulálását jelenti.¹²⁴ Ebből következik, hogy a szexuális önrendelkezés ezen elemének sérelme akkor következhet be, ha az egyént akarata ellenére vonják be nemi cselekmény végzésébe.¹²⁵ Amennyiben a felvételeken sor is kerül szexuális cselekmény végzésére, azok nem a sértett akarata ellenére történtek (különben szexuális kényszerítés vagy szexuális erőszak valósulna meg), csak a harmadik személyek számára történő közzététel ütközik a sértetti akarattal.

Mindezek alapján látszólag nem sértik a szexuális szabadságot a bosszúpornográfianak minősülő cselekmények, azonban a már meghonosodott jogtárgyvédelmi-rendszeren felü-

¹¹⁹ DEKESEREDY, WALTER S.: *Image-based sexual abuse: Social and legal implications*. Current Addiction Reports (8)2021/2. 330-332. pp.

¹²⁰ GÖRGÉNYI ILONA et al.: *Magyar büntetőjog – Különös rész*. Wolters Kluwer. Budapest, 2020. 211-212. pp.

¹²¹ SZOMORA 2009.

¹²² Uo. 123. p.

¹²³ Uo. 125-126. pp.

¹²⁴ Uo. 106-114. pp.

¹²⁵ Uo.

lemelkedve a szexuális önrendelkezés olyan fajtájának sérelmére lehetünk figyelmesek, amelyet a büntetőjog jelenleg nem részesít védelemben. Ehhez a szeméremértés [Btk. 205. § (1) bek.] bűncselekményhez kapcsolódó szabályozásból indulok ki. A szeméremértés jogi tárgya a közszemérem, vagyis a társadalom erkölcsi értékrendje,¹²⁶ azonban elsődleges jogi tárgyát a szexuális önrendelkezés „azon aspektusának védelme jelenti, hogy mások szexualitásával akaratomkon kívül ne szembesülhessünk”.¹²⁷ A bűncselekmény elkövetési magatartása alapján a tettes magát szeméremértő módon mutogatja, vagyis nyilvánosan végez nemi cselekményt vagy a nemi szervét feltűnően látni engedi. A szexuális önrendelkezés korábban ismertetett három eleme ebben az esetben sem sérül, hiszen a sértettet semmilyen nemi cselekmény végzésére nem kényszerítik, illetve arra sem, hogy azt rajta végezzék.

Ezzel a szemléletmóddal rokoníthatónak látom azt az álláspontot, miszerint a bosszúpornográfia jogi tárgya a szexuális önrendelkezés azon aspektusának védelme, hogy az egyén hozzájárulása nélkül az ő szexualitásával (öt ábrázoló szexuális tartalmú felvételekkel) mások ne találkozhatnak. A sértett számára nem kívánatos az, hogy mások ilyen módon szembesülhetnek a szexualitásával, hiszen az őt ábrázoló, nyilvánosságra került képfelvételeket kizárólag az általa meghatározott személyekkel kívánta megosztani, azok közzétételéhez nem járult hozzá.

Az objektív szeméremértés [Btk. 205. § (3) bek.] az új Btk.-ben került önálló törvényi tényállásként kiemelésre, a korábbi bírói gyakorlat ezt a magatartást becsületsértésnek minősítette.¹²⁸ A jogalkotó megállapította, hogy az ilyen magatartások a sértett emberi méltósága mellett a nemi önrendelkezési jogának sérelmével is járnak, ezért volt indokolt ezt külön bűncselekményként nevesíteni.¹²⁹ Szembetűnő a hasonlóság a bosszúpornográfia és az objektív szeméremértés jogtárgyi vonatkozása között, illetve jelenleg a bosszúpornográfia körébe tartozó magatartások is becsületsértésként minősíthetők, éppen ahogyan az objektív szeméremértés esetében is volt az 1978-as Btk. alapján.

7. Komplex jogi tárgy

Összegezve elmondható, hogy a bosszúpornográfia jogi tárgyát jelenti a becsület, a magánszférához való jog, a személyes adatok védelméhez való jog és a szexuális önrendelkezés egyaránt. Látható, hogy több jogtárggyal rendelkező jelenségről van szó, így annak jogi tárgya komplex jellegű.¹³⁰ Az elsődleges jogi tárgyat a magánszférához való jog vagy a szexuális önrendelkezés jelentheti. Több szerző amellet foglalt állást, hogy a bosszúpornográfia szexuális bűncselekményként kell kategorizálni,¹³¹ azonban az elkövető magatartásának egyik fő eleme annak figyelmen kívül hagyása, hogy a privát tartalmú képfelvételek hozzáférhetővé tétele a sértett magánszférájába enged betekintést.

¹²⁶ GÖRGÉNYI et al. 2020, 262. p.

¹²⁷ SZOMORA ZSOLT: *A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények (XIX. Fejezet)*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. CompLex. Budapest, 2013b. 428. p.

¹²⁸ Uo. 429. p.

¹²⁹ 2012. évi C. törvény indokolása – a Büntető Törvénykönyvről, Részletes indokolás a 205. §-hoz.

¹³⁰ NAGY 2014, 154. p.

¹³¹ FRANKS, MARY ANNE: *Combating Non-Consensual Pornography: A Working Paper*. 2014. 9-10. pp. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2336537>; ROSENBERG, RONI M. – DANCIG-ROSENBERG: *Reconceptualizing Revenge Porn*. *Arizona Law Review* (63)2021/1. 2018-225. p. <https://ssrn.com/abstract=3840757>

VII. A kriminalizálás szükségessége

A bosszúpornográfia kriminalizálásának vizsgálata során elsőként a büntetőjogi fellépés szükségessége mellett kívánok érvelni. Az ebbe a körbe sorolható magtartások olyan deviáns viselkedési módnak tekinthetők, amelyek a társadalmi együttélés alapkövetelményeit sértik,¹³² hiszen a becsület, az emberi méltóság és a személyes adatok védelme elleni támadásként realizálódnak. Ilyen esetekben az elvárt viselkedés kikényszerítésére vagy az eredeti állapot helyreállítására nincs mód, így a büntetőjogi felelősség nem mellőzhető és másfajta jogi felelősséggel sem helyettesíthető, tehát ezeknek a társadalmi értékeknek a sérelme esetén a büntetőjog eszköztárának bevetése szükséges.¹³³ Ez leginkább a hatályos Btk. segítségével támasztható alá, hiszen a szexuális jellegű képfelvételek hozzájárulás nélküli közzétételének bármelyik esete legalább becsületsértést (227. §) és személyes adattal visszaélést (219. §) valósít meg, így ez a magartás a jelenlegi szabályozás mellett is büntetőjogi következménnyel jár. A büntetőjogi értékelés egyértelműen azt az üzenetet közvetíti, hogy ezek a cselekmények nem csak az egyénnek okoznak kárt, hanem a társadalom egészének súlyos sérelmet jelentenek, ezért indokolható a büntetőjogi tiltás és szankció.¹³⁴

A társadalmi és technológiai változások következtében az online elkövethető bűncselekmények száma megszorodott, így olyan cselekményekkel kell a jogalkalmazónak szembenéznie, amelyek nehezen szoríthatók be a már meglévő törvényi keretekbe.¹³⁵ Itt is érvényesül az az alapvetés, hogy „ahogy a bűnözés időről időre változik, úgy kell változnia az ellene folytatott küzdelemnek is”,¹³⁶ ami rámutat arra, hogy egy olyan újszerű jelenség mint a bosszúpornográfia ellen csak új eszközökkel lehet hatásosan fellépni. A kép- illetve videófelvételek rögzítése és terjesztése nagyban leegyszerűsödött az internet és a mobiltelefonok széleskörű elterjedésének köszönhetően, így a felvételekkel való visszaélés is megszorodott, ami szükségessé teszi a személyiség védelmének megerősítését a képfelvételek vonatkozásában.¹³⁷

Kérdésként merül fel, hogy miért szükséges a bosszúpornográfia sui generis tényállásként történő kriminalizálása, ha a jelenség több bűncselekmény alá szubsumálható. A meglévő szabályozás vizsgálata és a jogi tárgy meghatározása adhat választ erre a kérdésre, ugyanis ezek alapján megállapítható, hogy a hozzájárulás nélküli pornográfia nem részesül teljeskörű büntetőjogi védelemben.¹³⁸ A becsület, a személyes adatok védelméhez való jog mellett a bosszúpornó a magánszférához való jog és a szexuális önrendelkezési jog ellen is hat, ami jelenleg nem kap büntetőjogi értékelést. A magánszférát súlyosan sértő, az egyén rendelkezési jogának semmibevitelével járó jelenség¹³⁹ kriminalizálása azt az üzenetet közvetítené, hogy tilos az egyén bizalmával ilyen módon visszaélni, vagyis a felvételek

¹³² FÖLDVÁRI JÓZSEF: *Kriminálpolitika*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1987. 70-75. pp.

¹³³ Uo. 68-71. pp.

¹³⁴ CITRON – FRANKS 2014, 361-365. pp.

¹³⁵ HÖRNLE 2018, 1-3. pp.

¹³⁶ FÖLDVÁRI 1987, 18. p.

¹³⁷ KARGL 2017, 1549-1550. pp.

¹³⁸ HOLLÁN MIKLÓS – PALLAGI ANIKÓ: *Közrend és közbiztonság, kriminálpolitika. Válaszok a bűnözésre*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2018. 46. p.

¹³⁹ WALDMAN, ARI EZRA: *A breach of trust: Fighting nonconsensual pornography*. Iowa Law Review (102)2016. 716-719. pp.

elkészítéséhez való hozzájárulás nem terjed ki azok közzétételére is.¹⁴⁰ Ez elősegítheti az áldozathibáztatás visszaszorulását, így többé nem a sértetten kérnék számon az intim felvételek konszenzuális készítését, illetve küldését.¹⁴¹

A kriminalizálás szükségessége mellett szól továbbá a hatályos szabályozás átláthatatlansága, ugyanis a bosszúpornográfiának minősülő egyes magtartások csekély mértékű eltérése is más bűncselekmények megállapításához vezethet. Bár a személyes adattal visszaélés a legtöbb esetben tényállásszerűen megvalósul, az EBH 2013. B.21. esetében ez mégsem került megállapításra, ami arra enged következtetni, hogy a jogalkalmazás területén sem egységes a jelenség megítélése. Az intim felvételek többszöri, akár több platformon történő közzététele – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén – zaklatást¹⁴² valósít meg, azonban az egyszeri közzététel is súlyos behatolást jelent a sértett magánszféréjába, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy milyen gyorsasággal terjedhet egy tartalom az interneten.

Az a tény, hogy bizonyos megatartások a meglévő szabályozás alapján büntethetők, nem jelenti azt, hogy az önálló kriminalizálásra nincs szükség. A hatályos Btk.-ban is található olyan bűncselekmények, amelyek bár a régi Btk. alapján is büntetőjogi tilalom alá estek, mégsem kerültek korábban önálló bűncselekményként kiemelésre. Az 1978-as Btk. nem tartalmazta a szexuális kényszerítést (Btk. 196. §), így a bírói gyakorlat kényszerítésként minősítette az az úgynevezett „nemi zsarolás” eseteit. Az új Btk.-ban a szexuális kényszerítés egy speciális bűncselekmény a kényszerítéshez képest,¹⁴³ amit a jogalkotó egy másik, „A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények” fejezetben helyezett és a kényszerítésnél szigorúbban rendeli büntetni.¹⁴⁴ Hasonlóképpen jött létre az objektív szeméremértés tényállása [Btk. 205. § (3) bek.] is, ami azokat a szeméremértő magatartásokat öleli fel, amelyek nem minősülnek szexuális cselekménynek. Ezt a bűncselekményt szintén az új Btk. emelte sui generis tényállássá, hiszen a korábbi a joggyakorlat becsületsértésként minősítette ezeket a cselekményeket.¹⁴⁵

VIII. De lege ferenda

Számos országban található a bosszúpornográfiát kriminalizáló rendelkezés, ami azt a szerencsés helyzetet eredményezi, hogy a jelenség büntetését célzó törvényi tényállás megalkotása során Magyarország a meglévő tapasztalatok és szabályozások összevetésére alapozhatja a Btk. kiegészítését. Ebben a fejezetben a jelenség büntetésére hivatott önálló törvényi tényállás egyes elemeire vonatkozó javaslataimat sorakoztatom fel, azonban konkrét diszpozíció megalkotására nem vállalkozom, ugyanis ehhez további kutatásra van szükség.

Az új jogszabályhelynek mindenekelőtt világosnak és egzaktnak kell lennie, hogy megfeleljen a törvényi meghatározottság követelményének (*nullum crimen sine lege certa*).¹⁴⁶ Emellett fontos, hogy az online térben elkövethető cselekmények kriminalizálására hivatott

¹⁴⁰ KARGL 2017, 1558. p.

¹⁴¹ CITRON – FRANKS 2014, 348.; 367. pp.

¹⁴² Btk. 222. § (1) bek.

¹⁴³ BELOVICS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR – SINKU PÁL: *Büntetőjog II. Különös rész.* HVG-ORAC. Budapest, 2021. 207. p.

¹⁴⁴ 2012. évi C. törvény indokolása – a Büntető Törvénykönyvről, Részletes indokolás a 196. §-hoz.

¹⁴⁵ Uo. Részletes indokolás a 205. §-hoz.

¹⁴⁶ NAGY 2014, 73-75. pp.

törvény megfelelően absztrakt legyen ahhoz, hogy a folyamatos technológiai fejlődés következtében jövőben megjelenő esetleges elkövetési módokra is alkalmazható legyen.¹⁴⁷

Az elkövetési tárgyához a gyermekpornográfiához kapcsolódó pornográf felvétel fogalma jelentheti az alapot, így a bűncselekmény elkövetési tárgya a sértettet ábrázoló videó-, film-, vagy fényképfelvétel, illetve más módon előállított képfelvétel.¹⁴⁸ Nem minősül képfelvételnek a rajz vagy festmény,¹⁴⁹ azonban mind az elektronikus, mind a hagyományosabb formában (például DVD, fénykép) létező felvételek ide tartoznak.¹⁵⁰ A felvételeknek felismerhető módon kell ábrázolnia a sértettet, vagyis csak valós személy lehet a passzív alany.¹⁵¹

A külföldi törvényi rendelkezésekben sokszínű megoldásokkal találkozhatunk az elkövetési tárgy tartalmát illetően, ami rámutat arra, hogy milyen nehezen definiálható az intim, szexuális tartalmú képfelvétel. Az ábrázolt személy szexuális cselekményét [Btk. 459. § (1) bek. 27. pont] megjelenítő képfelvétel egyértelműen ebbe a körbe sorolandó, de az ehhez szükséges súlyosan szeméremszétséget el nem érő¹⁵² felvételek jelenthetnek problémát. Az ember fedetlen vagy alig fedett testét ábrázoló képfelvételekre ki kell terjednie a tényállásnak, ugyanis a meztelenség a magánszféra azon legbelső köréhez tartozik, ahova csak a jogosult engedhet betekintést. Köznapi értelemben az olyan felvételek is szexuális jellegűnek tekinthetők, amelyek nem meztelenül, de erotikus módon ábrázolnak egy személyt, azonban ez szubjektív megítélés tárgya, ami túlságosan tág teret engedne a büntetendő magatartások körének.¹⁵³ A felvételek meghatározásánál felmerül a német büntetőjogban alkalmazott megoldás, ahol nem a felvételek szexuális jellegén van a hangsúly, hanem az elkészítés helyén (lakás vagy külső betekintéstől különösen védett helyiség).¹⁵⁴ Ezzel a megoldás azonban szintén nem fedhető le az összes bosszúpornográfának tekinthető felvétel, így ez a kérdéskör további megfontolást igényel.

Az elkövetési magatartások meghatározása során a gyermekpornográfia bűncselekményénél megjelenő esetek lehetnek irányadók, hiszen számos hasonlóság figyelhető meg a két jelenség között. A bosszúpornográfia esetében is követendőnek tartom azt a megoldást, hogy a különböző elkövetési magatartások különböző mértékű büntetési tétellel legyenek fenyegetve,¹⁵⁵ ugyanis aránytalan lenne, ha például a felvétel megszerzése és a forgalomba hozatala azonos megítélés alá kerülne.

A „jogosult hozzájárulása nélkül” kitélt szükséges beemelni a tényállási elemek közé, mivel a sértett rendelkezési jogának ilyesfajta figyelmen kívül hagyása esetén valósulhat meg a jogtárgysértés¹⁵⁶ és enélkül a tényállászerű elkövetési magatartás nem lenne jogellenes.¹⁵⁷ Ez egy objektív tényállási elem, ugyanis ezen jogosulatlanság a tényállás megvalósulásának

¹⁴⁷ SEPEC – LANGO 2020, 119. p.

¹⁴⁸ Btk. 214. § (7) bek. a) pont.

¹⁴⁹ SZOMORA 2013b, 426. p.

¹⁵⁰ FRANKS 2015, 8. p.

¹⁵¹ Uo. 5. p.

¹⁵² SZOMORA ZSOLT: *Záró rész*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. CompLex Kiadó. Budapest, 2013c. 980. p.

¹⁵³ FRANKS 2015, 7-8. pp.

¹⁵⁴ StGB 201a. § (1) bek.

¹⁵⁵ SZOMORA 2013b, 426. p.

¹⁵⁶ KARGL 2017, 1558. p.

¹⁵⁷ MOLNÁR ERZSÉBET: *Jogellenesség mint tényállási elem: Gondolatok a jogtalanság-fogalom tényállásban betöltött funkciójáról*. Forum: Acta Juridica et Politica (11)2021/4. 199-214. pp.

pozitív feltétele.¹⁵⁸ Objektív tényállási elem lévén az elkövető tudatának ki kell terjednie a sértett engedélyének hiányára, amit a büntetőeljárásban is szükséges bizonyítani.¹⁵⁹ Az ebben való tévedés egy ténybeli tévedés, ami mint bűnösséget kizáró ok¹⁶⁰ relevanciával bír például olyan esetben, amikor az elkövető okkal hihette azt, hogy a sértett hozzájárult a képfelvételek elkészítéséhez.

A német StBG-hoz hasonlóan minősített esetként kell szabályozni a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket ábrázoló felvételekkel kapcsolatos magatartásokat.¹⁶¹ Ebben az esetben csak azok a tartalmak bírnak relevanciával, amelyek nem értékelhetőek gyermekpornográfiaként, így különösen a gyermekeket meztelenül, de a nemiséget nem súlyosan szeméremszérvő nyíltsággal ábrázoló felvételek. Az ilyen irányú kriminalizálás hézagpótló szerepet töltené be, azonban ez ahhoz vezethet, hogy a meztelen csecsemőkről képfelvételeket megosztó szülők, illetve a gyermekeknek készült fürdőruhákat reklámozó cégek is könnyen elkövetővé válhatnak.¹⁶² Ennek kiküszöbölésére egy olyan tényállás kidolgozása szükséges, amelyre jelen dolgozat keretei között nem vállalkozom, ugyanis ez túlmutat a bosszúpornográfiának minősülő magatartások körén.

Több ország a bosszúpornográfia törvényi tényállásában célzatot határoz meg tényállási elemként, amely jellemzően testi, lelki, érzelmi jólét sértésére irányul. Kerülendőnek tartom a célzat beemelését a magyar szabályozásba, hiszen ez ahhoz vezetne, hogy a más cél (például haszonszerzés) által vezérelt elkövetők kiszorulnának a büntethetőség köréből.¹⁶³

A bűncselekmény büntetendőségét célszerű magánindítványhoz kötni, mivel az okozott sérelem magánjellegű és csak a sértett tudja eldönteni, hogy szenvedett-e sérelmet.¹⁶⁴ A csak magánindítványra történő büntethetőség mellett szól továbbá, hogy a sértett nem minden esetben kívánja az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását és megbüntetését az elkövetőhöz fűződő kapcsolata okán.¹⁶⁵

IX. Összegzés

Kutatásom eredményeként elmondható, hogy a szexuális tartalmú képfelvételeknek az ábrázolt személy hozzájárulás nélkül történő készítése, illetve közzététele – más országokkal ellentétben – nem képez önálló bűncselekményt a hatályos Btk. alapján, azonban az elkövető magatartása nem marad büntetőjogi értékelés nélkül, hiszen több törvényi tényállásába is illeszkedhet. Ennek ellenére a jelenlegi szabályozás nem nyújt kielégítő védelmet a sértetteknek, mivel a bosszúpornográfiának minősülő egyes magatartások csekély mértékű eltérése is különböző bűncselekmények megállapításához vezethet, ami bizonytalanná teszi a jelenség megítélését. A jogtárgy-vizsgálat során megállapítottam, hogy a magánszférához és a szexuális önrendelkezéshez való jog is a bosszúpornográfia jogi tárgyát jelenti, amely értékekkel szembeni támadásra a magyar Btk. jelenleg nem

¹⁵⁸ MOLNÁR 2021, 205-207. pp.

¹⁵⁹ NAGY 2014, 179-184. pp.

¹⁶⁰ Uo. 267-268. pp.

¹⁶¹ StGB 201a. § (3) bek.

¹⁶² KARGL 2017, 1554-1555. pp.

¹⁶³ FRANKS 2015, 5-7. pp.

¹⁶⁴ NAGY 2014, 276-277. pp.

¹⁶⁵ 2012. évi C. törvény indokolása – a Büntető Törvénykönyvről, Részletes indokolás a 231. §-hoz.

rendelkezik megfelelő eszközökkel. Álláspontom szerint, ezen hiányosságok kiküszöbölése a bosszúpornográfia kriminalizálása által érhető el, amely egy sui generis törvényi tényállás megalkotását teszi szükségessé.

EDIT ANDÓ

“Revenge Pornography” in Substantive Criminal Law

(Summary)

The widespread use of the internet and the explosion of social media have led to significant changes in criminal law. Today, crimes of the offline world can also be committed in cyber space, just like online harassment. One case of this harmful act is the so-called “revenge pornography”. This is typically, but not exclusively, preceded by a relationship, where the victim sends intimate pictures or videos of themselves to their partner or consents to taking these images depicting them naked. After the relationship has ended, the victim’s ex-partner distributes these images without consent from the motive of revenge. Revenge pornography can not only cause shame and a negative change in the victim’s social image, but can also affect the victim’s existence and, in the most serious cases, can lead to self-harm or suicide. Realizing the seriousness of the phenomenon, many countries have criminalized nonconsensual pornography, but this wave of criminalization has barely reached Europe and there is no sign of such effort in Hungary. Under the current Penal Code (Act C of 2012 on the Criminal Code), revenge pornography is not a separate offence, but the offender’s conduct may fall under several statutory offences. Nevertheless, the current legislation does not provide sufficient protection for victims. During the legal subject matter analysis, I found that the right to privacy and the right to sexual autonomy are also the legal subject matter of revenge pornography, which do not gain an adequate protection in the Hungarian criminal law. These shortcomings can be remedied by criminalizing revenge pornography, which requires a sui generis statutory offence.